

Відокремлені члени речення

Динамічні таблиці

Просте ускладнене речення

Властивості:

******Поширені і непоширені;
****** у вимові виділяються логічним наголосом і невеликими паузами;
******* на письмі – комами;

Виражають додаткове повідомлення або доповнюють основне твердження у реченні

Відокремлені члени речення

Збагачують мовлення

додатки

**Означення
(прикладки)**

обставини

≠ =

Умови відокремлення

1. Незвичний порядок слів у реченні:
Стояв липневий день, тихий, сонячний.

3. Поширення другорядних членів за допомогою слів внаслідок, завдяки, за умови, всупереч, згідно з тощо:
Всупереч материнському наказові, Микола все ж пішов купатись.

2. Граматична несумісність слів:

Розкулювався, похмурий, він одразу привертав до себе увагу.

5. Другорядні члени виражені дієприкметниковими та дієприслівниковими зворотами, одиничними дієприслівниками:
Звабивши калачем, не одженеш і бичем.

4. Внесення уточнювального значення:
Хлопці дивились вниз, на селище.

Відокремлені члени речення

Означенн
я

Непорушно стоять
дерева, загорнені в
сутінь, рясно
вкриті
краплистою
росою.

прикладк
а

Талановитий
фізик, Олекса
добре знався
на поезії.

додаток

На його дворі,
замість
похилої
хатини,
стояв
веселий
будинок.

обставина

Плив корабель,
роздираючи
хвилі,
не день,
не годину

Відокремлення означень

ВИДИ ЗА БУДОВОЮ	Означення відокремлюються	ПРИКЛАДИ
ПОШИРЕНІ, НЕПОШИРЕНІ	<p><i>Коли стоять перед або після означуваного слова, вираженого особовим займенником</i></p>	<p><i>А він іде, високий, посилий, на схід. На захід – поле огляда (А.Малишко).</i></p>
	<p><i>Після означуваного слова, якщо перед ним є означення</i></p>	<p><i>І тиха осінь, мрійна, ясенлиста, несла в серця надію і тривогу (А.Малишко).</i></p>
ПОШИРЕНІ	<p><i>Коли виражені дієприкметниковим зворотом, що стоїть після означуваного слова</i></p>	<p><i>Хліба, змиті дощем, яскраво зазеленіли (Панас Мирний).</i></p>
	<p><i>Перед означуваним словом, якщо мають додаткове значення причини</i></p>	<p><i>Збентежений з такої зустрічі, хлопець ледве не випустив хлібину (О.Донченко).</i></p>

Відокремлення узгоджених та неузгоджених означень

	Означення відокремлюються	ПРИКЛАДИ
УЗГОДЖЕНІ	<i>Виражені прикметниковим або дієприкметниковим зворотом, що стоїть після означуваного слова</i>	<i>Біжить хлопець , увесь мокрий, у великій тривозі.</i>
	<i>Віддалені від означуваного слова іншими словами, найчастіше - присудками.</i>	<i>Батько сидів з веслом – веселий і дужий (О.Довженко).</i>
НЕУЗГОДЖЕНІ	<i>Коли пояснюють власні імена.</i>	<i>Козак Максим, з кривою шаблюкою, грізно блимнув оком.</i>
	<i>Коли пояснюють пропущений підмет.</i>	<i>Під хвилями буйного волосся, скидалася на ромашку.</i>

Відокремлення прикладок

ВИДИ ЗА БУДОВОЮ	ПРИКЛАДКИ ВІДОКРЕМЛЮЮТЬСЯ	ПРИКЛАДИ
ПОШИРЕНІ І НЕПОШИРЕНІ	Після означуваного займенника	<i>Нам, зодчим, вдячна за труди земля(Нагнибіда).</i>
	Після означуваного слова, вираженого власним іменником	<i>Дядько Євген, лісник одного з об'їздів, прокинувся на світанні.</i>
ПОШИРЕНІ	Після означуваного слова, вираженого загальним іменником	<i>Диригент, учитель музичної школи, рвучко змахнув паличкою (Збанацький).</i>
НЕПОШИРЕНІ	Після означуваного слова, приєднані за допомогою слів або, тобто, а саме, особливо, наприклад та ін.	<i>Великою любов'ю читачів, особливо дітей, користувалися твори Трублаїні.</i>

ВІДОКРЕМЛЕНІ ДОДАТКИ

Відокремлюються
додатки, виражені
іменниками зі словами
крім, окрім, всупереч,
замість, зокрема, за
винятком, особливо, на
відміну від...

Замість майстерні
художника, Тарас опинився
на панській кухні(П.
Федченко).

УВАГА!!!

Додатки з прийменником
замість не відокремлю-
ються, якщо цей приймен-
ник можна замінити
прийменником за:

Шматочки мarmуру
на вулицях Помпеї колись
служили замість ліхтарів
(Л.Дмитерко) .

Відокремлення обставин

ВИДИ ЗА БУДОВОЮ	ОБСТАВИНИ ВІДОКРЕМЛЮЮТЬСЯ	ПРИКЛАДИ
ПОШИРЕНІ	Виражені дієприслівниковим зворотом у будь-якій позиції по відношенню до означуваного слова(дієслова-присудка)	<i>Співаючи про хмари кучеряві, не забувай, поете, про народ(Леся Українка).</i>
	Виражені іменником зі словами <i>незважаючи на, на випадок, при наявності</i>	<i>Незважаючи на погодні умови, усі працювали старанно.</i>
	Виражені дієприслівниковим зворотом, приєднані до пояснювального слова порівняльними сполучниками <i>ніби, як, немов, неначе...</i>	<i>Вона стояла закам'яніло, ніби не дихаючи, нічого не чула і не бажала знати (П.Загребельний).</i>
НЕПОШИРЕНІ	Виражені одиничним дієприслівником	<i>По ярах шуміли, спадаючи, весняні води (Г.Тютюнник).</i>

Увага!!! Не відокремлюються!!!

Ддієприслівниковий зворот, який виступає однорідним членом до невідокремленої обставини:
Козаки боролися мужньо і не шкодуючи свого життя.

Одиничні дієприслівники, які набувають значення прислівника:
Там могили з буйним вітром в степу розмовляють, розмовляють сумуючи (Т. Шевченко)

Ддієприслівникові звороти фразеологічного типу:
Дівчина все ще стоїть заломивши руки.

Ддієприслівникові звороти із частками *тільки, лише*:
Хороших результатів можна досягнути тільки наполегливо працюючи.

Ддієприслівникові звороти чи одиничні дієприслівники, які починаються підсилювальною часткою:
І працюючи він весь час озирався.

Ддієприслівникові звороти тісно поєднані за змістом з дієсловом-присудком:
Цю гімнастичну вправу виконують лежачи на килимі.

Перепишіть, вставляючи пропущені розділові знаки. Підкресліть відокремлені члени речення

Четвер перед Великоднем називають Чистим. Готуючись до свята люди в цей день прибирають у будинках на подвір'ях. У Чистий четвер треба до сходу сонця вимитися у джерельній воді чистій "незайманій". Це стосується всіх зокрема дітей та хворих. Кажуть вода цього дня змиває всі недуги й захищає від негараздів.

ПЕРЕВІР СЕБЕ

Четвер перед Великоднем називають Чистим. Готуючись до свята, люди в цей день прибирають у будинках, на подвір`ях. У Чистий четвер треба до сходу сонця вимитися у джерельній воді, **чистій**, **“незайманій”**. Це стосується всіх, зокрема **дітей та хворих**. Кажуть, вода цього дня змиває всі недуги й захищає від негараздів. Увечері, **як наставали сутінки**, у селах розводили вогнище і спалювали в ньому весь торішній непотріб

КОДОВИЙ ДИКТАНТ

- *Відокремлена обставина – 1*
- *Відокремлене означення -2*
- *Відокремлений додаток – 3*
- *Уточнююча прикладка – 4*
- *Уточнюючий додаток – 5*
- *Уточнююча обставина місця - 6*

1. За традицією, у цей день, тобто у Чистий четвер, випікають паски. 2. Приступаючи до цього дійства, господиня одягалася в усе чисте, молилася Богу. 3. Зовнішній вигляд та смак паски залежать від багатьох чинників, особливо від приготування тіста. 4. Раніше процес випікання паски займав цілу добу. 5. Приготувавши звечора опару, залишали її бродити на всю ніч. 6. Вранці місили тісто, у яке, окрім борошна, додавали родзинки та інші інгредієнти. 7. Залишали тісто ще на дві-три години, щоб росло. 8. Потім виробляли пасочки і клали їх у циліндричні формочки, змащені олією. 9. Поки тісто у формах підходило, господиня розпалювала піч. 10. Пеклися паски 40 -50 хвилин. 11. І ось уже вони, рум'янобокi, пухкенькі, на столі.

Домашнє завдання (на вибір)

Завдання:

1. Виконати вправу (на вибір).
2. Написати твір на тему “Традиції моєї родини”, використовуючи відокремлені члени речення

Інтернет-ресурси:

*Презентацію створено за допомогою комп'ютерної програми
«Методичний конструктор для вчителів української мови» ІППО
КМПУ ІМЕНІ Б.Д.ГРІНЧЕНКА*

Інтернет-ресурси: «<http://pedsovet.su/>».

<http://metodportal.net>

<http://detsad-kitty.ru/shablon/33684-klipart-shkola-shkolniki.html>